

پیشگفتار

قال رسول الله (ص):

إِلَّا تَرَكْتُ فَيَلِكُمْ مَقَالِينِ كِتَابِ اللَّهِ وَ عِترَتِي أَهْلَ بَيْتِي مَا تَنَاوَعَتْ سَيِّئَاتِكُمْ بِهِمَا لَنْ تَضِلُّوا أَبَدًا وَإِذْ هُمَا لِيَنْفَعَا رَفِيعَةَ رَحْمَتِي رَدًّا عَلَيَّ الْخَوْضِ «.

قرآن و حدیث و به عبارتی کتاب و سنت، دو منبع بزرگ و اساسی جهت شناخت فرهنگ و معارف اسلامی به شمار می‌روند و در وصیت تاریخی رسول خدا (ص)، حدیث ثقلین، بر تمسک دوجانبه به آنها جهت نیل به قله‌های هدایت و کمال تأکید شده است. قرآن کتاب خدا و اعجاز ابدی نبی خاتم است که اصول کلی هدایت را در اختیار انسان قرار داده و حبل‌المتین الهی در نجات انسان از شداید و مشکلات است و سنت پیامبر (ص) و روایات معصومان نیز در حکم شرح و بیان قرآن و متکفل همان هدایت و راهنمایی به شیوه‌ای جامع و تفصیلی است. وجود چنین ضرورتی مسلمانان از شیعه و سنی را بر آن داشت تا در طول تاریخ اسلام اهتمام خود را در صیانت قرآن و حفظ سنت به خرج داده و این دو منبع بزرگ هدایتی را در کشاکش حوادث گوناگون حفظ کرده و به نسلهای بعد منتقل سازند. البته در مقایسه قرآن و حدیث، قرآن به دلیل طبیعت اعجازی خود در مقابل توطئه‌های جعل و تحریف مقاوم‌تر و حدیث ضربه‌پذیر می‌نمود، گرچه از ناحیه معصومان و شاگردان آنها از طبقه اصحاب و دانشمندان فریقین، تلاشهای قابل توجهی در حفظ و حراست از حدیث به عمل آمده است. در عمل، مسلمانان علاوه بر تدوین تاریخ حدیث که چگونگی حفظ و انتقال منابع حدیثی را به نسلهای بعد گزارش می‌کند، علوم متنوعی نیز جهت شناخت بهتر حدیث و فهم و نقد آن به وجود آوردند که به «علوم حدیث» نام‌بردار است. می‌توان گفت که در بین دانشهای حدیثی، به‌ویژه در عصر حاضر، دو علم «تاریخ حدیث» و «درایة الحدیث» از اهمیت بسزایی برخوردارند. علم نخست ما را با سرگذشت حدیث در فاصله صدور تا تدوین و منابع دربردارنده احادیث آشنا می‌کند و علم دیگر ما را در جریان اصطلاحات و دسته‌بندی همین روایات، به منظور استفاده بهتر قرار می‌دهد. پیش‌بینی درسی با نام «آشنایی با علم حدیث» ناظر بر مصلحت آشنایی دانشجویان رشته‌های الهیات با حدیث به عنوان منبعی در شناخت معارف اسلامی است و در پی چنین ضرورتی، نگارندگان به تدوین اثر حاضر اقدام کرده‌اند.

کتاب حاضر در 16 درس با در نظر گرفتن ویژگیهای آموزشی تدوین شده و مطالب آن از همان دو بخش اصلی پیش‌گفته تشکیل شده است. خوانندگان محترم پس از آشنایی کلی با حدیث و جایگاه آن در معارف دینی، مطالب اصلی درس را در دو محور به شرح زیر رصد خواهند نمود:

بخش اول: کلیاتی در تاریخ حدیث شیعه و سنی،

بخش دوم: آشنایی با درایة الحدیث و مسائل آن.

در هر دو قسمت تلاش نگارندگان بر ارائه مباحث کلی و ابتدایی حوزه‌های «تاریخ حدیث» و «درایة الحدیث» بوده و از ورود به مباحث تفصیلی و تخصصی خودداری شده است. بنابراین امکان دارد که برخی از مباحث و اصطلاحات هر دو علم در کتاب حاضر ملاحظه نگردد اما علاقه‌مندان می‌توانند به منظور نیل به اطلاعات بیشتر، به کتابهای جامع و تکمیلی کبعضاً در پاورقی در سها ارجاع داده شده است، مراجعه کنند.

از خداوند منان توفیق بیشتر جهت شناخت هر دو منبع عظیم هدایت یعنی کتاب و سنت برای خوانندگان آرزو مندیم.

و من الله التوفيق و عليه التكلان

مؤلفان: معارف و پیروفر